

ETO: 617.7:006.89:006.063

Keywords: environmental management system, EMAS, ISO

Környezetirányítási és EU elvárások az iparral, így a papíriiparral szemben is*

Nagy Gyula**

ISO 14001 Környezetközpontú Irányítási Rendszerek

A Környezetirányítási rendszer (KIR)

A környezetirányítási rendszer bevezetése valójában a környezetvédelem felvételét jelenti egy vállalat általános irányítási rendszerébe. Ez egy magasabb igény a vállalat működésére vonatkoztatva, hiszen a cél az, hogy a környezet minimális terhelésével érjék el a maximális hasznot. Mint ismeretes a termékek/szolgáltatások és a termelési/szolgáltatási folyamatok szoros kölcsönhatásban vannak a természeti és társadalmi környezettel.

A termékek szolgáltatások és a folyamatok környezetkárosító hatása egyre erőteljesebb tiltakozásokat vált ki a társadalomban.

A környezetvédelmi előírások szigorodása és a társadalom növekvő környezeti tudatossága egyre több céget készítet arra, hogy felülvizsgálja eddigi tevékenysége és a környezet kölcsönhatását és hatékony környezeti menedzsmentrendszert hozzon létre.

A környezeti menedzsmentrendszer hatékony működésében érdekelt köre széles, politikai, államigazgatási, gazdasági, pénzügyi az önkormányzati és a civil szféra is fontos befolyásolója, olykor szenvedő alanyai is a cégek környezetre ható tevékenységének.

Az érdekelt ilyen sokfélesége miatt a környezeti menedzsmentrendszereknek a következő feltételeknek kell megfelelniük:

- rendszerszerűség
- szakszerűség
- áttekinthetőség
- nyitottság.

A nemzetközi előírásoknak (BS 7750, EU 1836/93 EMAS) ISO 14 000 szabványok) megfelelő környezetirányítási rendszer működtetése a tevékenység során biztosítja a környezeti szempontú kockázatok optimalizálását.

A rendszer alkalmazása, működtetése fokozza a cégek piaci versenyképességét, segíti a biztonságos, a környezetre egyre kevesebb terhelést jelentő üzemelést.

A környezeti menedzsment rendszer működtetése a következő, kedvező hatásokat eredményezheti:

- anyag és energiafelhasználás csökkenése, szennyezőanyag-kibocsátás csökkenése, hulladék-újrafelhasználás javulása

- környezetbiztos üzemeltetés feltételeinek kialakulása
- környezetért viselt felelősségek egyértelmű meghatározása
- a cég társadalmi, közösségi és piaci megítéléseinek javulása
- új belföldi és exportpiacok megszerzése, megtartása, bővítése.

EMAS rendelet szerinti Környezetközpontú Irányítási Rendszerek

Az EMAS (Eco Management Audit Scheme) egy másik környezetirányítási rendszer, amelyet az Európai Tanács 1993-ban fogadott el (1836/93) sz. Tanácsi Rendelet) eredetileg abból a célból, hogy az ipari tevékenységek környezeti teljesítményét folyamatosan javítsák.

Az EMAS nem helyettesíti a Közösség vagy az egyes tagországok környezetvédelmi szabályait és nem mentesíti a vállalatokat az ezekben előírt kötelezettségek teljesítése alól.

A tagállamoknak lehetősége van arra, hogy a rendszert az iparon kívül más gazdasági szektorokra is kiterjesszék. Rugalmassága révén képes alkalmazkodni az adott vállalat igényeihez és a környezet változásaihoz is.

Hogyan lehet az EMAS-hoz csatlakozni?

A rendszerhez önként csatlakozhatnak az Európai Unióban és az Európai Gazdasági térségben telephellyel rendelkező ipari vállalatok. Ehhez olyan vállalati környezeti politikát kell elfogadni, amely

- Megfelel minden vonatkozó környezetvédelmi szabályozásnak (jogszabálynak)
- Megelőzi a szennyezést
- Folyamatosan javítja a környezeti teljesítményt.

A rendszerbe történő belépéshez nélkülözhetetlen az akkreditált ellenőrző szerv (legtöbbször KIR tanúsítóhely) által elfogadott környezeti beszámoló, amely a következőket tartalmazza:

- A telephelyen folytatott tevékenység leírását
- Minden jelentős környezeti kérdés értékelését
- Olyan kimutatást, amely összefoglalóan tartalmazza a kibocsátott szennyezőanyag (ideértve a zaj- és rezgések által okozott szennyezéseket is), a keletkezett hulladék, a felhasznált alapanyagok, energia, víz mennyiségét
- A vállalat környezeti politikájának, a telephelyre

* Elhangzott a Fehérmíves Napokon, 2002. 09.12., Esztergom

**TÜV CERT, EMI-TÜV Bayern Kft.

MINŐSÉGÜGY, SZABVÁNYOSÍTÁS

vonatkozó programjának és irányítási rendszerének bemutatását

- Határidőt a következő környezeti beszámolóra
- Az akkreditált ellenőrző szerv megnevezését.

Az EMAS és az ISO 14001 közötti legfontosabb azonosságokat a következők szerint lehet összefoglalni:

1. A környezeti politika lefektetése, amiben a vállalat megfogalmazza mit tesz, és mit kíván tenni.
2. A környezetközpontú irányítási rendszer kiépítése, ami az alábbiakból áll:
  - környezeti megbízott, vagy KIR vezető kinevezése és segítése, aki a vállalat környezeti politikájának megvalósításáért felelős;
  - a KIR-rel kapcsolatos szerepek és feladatok elosztása;
  - munkatársak képzése;
  - a nemmegfelelőségek (rendszer -követelményektől való eltérések) folyamatos figyelését és javítását szolgáló intézkedések;
  - a teljesítés rendszeres auditálása;
  - a környezeti célok és előírások meghatározása.

Az EMAS és az ISO 14001 közötti fontosabb különbségek

EMAS	ISO 14001
Szerkezet	
A megfogalmazások nehezen érthetőek. Szerkezete szétcsúszott. A szempontokat cikkekben mutatja be.	A megfogalmazások jól érthetőek. Szerkezete összefogott, konzisztens. A szempontokat összefogóan mutatja be.
Részvétel	
Az EU országaira érvényes. Egyes az ipari szektorokban működő vállalatok telephelyei (egyéb más ágazatok bevonása folyamatos)	A világ bármely országára érvényes. Bármely szervezet bármely részére.

EMAS	ISO 14001
Politika	
A környezeti politikának magában kell foglalnia a „környezeti teljesítmény folyamatos fejlesztésében, a környezeti hatások csökkentésére érdekében” eszközölt feladatokat.	A környezeti politikának magában kell foglalnia a környezeti menedzsment rendszer fejlesztésének feladatait.
Kezdeti felmérés/a KIR lehatárolása	
Az első felvétel alkalmazásával kötelező egy kezdeti felmérés lefolytatása. Adott a környezeti hatások egy minimum listája, amelyet minden esetben figyelembe kell venni a telephely KIR-ének meghatározásakor.	Kezdeti felmérés lefolytatása fakultatív. Adott a környezeti hatások egy ajánlott listája, amelyet figyelembe lehet venni a telephely KIR-ének meghatározásakor.
Auditálás	
Az auditálás kötelező. Az auditálás a telephely környezeti teljesítményének összes szempontját magában foglalja (beleértve a szabályok teljesítését is.) Átfogó követelményrendszer, amely az auditálási program összes szempontját magában foglalja (működési terület, gyakoriság, szervezettség, tevékenység, jelentés, ellenőrzés)	Az auditálás vállalati döntés alapján. Az auditálás a szervezet KIR-ének felmérésére korlátozódik. Korlátozott követelményrendszer.
Nyilvános környezeti jelentés	
A résztvevőknek kötelezően legalább háromévente elkészíteni egy nyilvános környezeti jelentést.	A résztvevőknek csak a vállalat környezeti politikáját kell nyilvánosságra hozni.
Jogsabályi előírások teljesítése	
A Kompetens Testületnek jogában áll a felvételt elutasítani vagy felfüggeszteni, ha az illetékes hatósági szervek révén szabálysértésről értesül, azaz a jogsabályok betartása kötelező.	A jogsabályi kihágás esetén a tanúsítási folyamat felfüggesztésének menetét, ami esetenként eltérő lehet, a tanúsító cégnek kell meghatározniuk, elegendő elkötelezettség.

Fentiek alapján látható, hogy akár az ISO 14001 akár az EMAS rendelet szerinti kialakított környezetirányítási rendszert működtet az adott szervezet, a saját követelményeinek teljesítésén túlmenően biztosítania kell a vevők, a tulajdonosok, a jogalkotók alkalmazók, a társadalmi környezet és a tanúsítók elvárásainak teljesülését is.

Tájékoztató

jegyzékes jóváhagyó közleménnyel bevezetett magyar szabványokról
(forrás: Szabványügyi Közlöny 9/2002 szám)

MSZ EN 13427 : 2002	Csomagolás. A csomagolási hulladéokra vonatkozó európai szabványok alkalmazásának követelményei. Packaging Requirements for the use of European Standards in the field of packaging and packaging waste (EN 13427:2000)
MSZ EN 13428 : 2002	Csomagolás. A gyártás és az összetétel különleges követelményei. – Megelőzés a felhasználás csökkentésével Packaging Requirements specific to manufacturing and composition – Prevention by source reduction. (EN 13428:2000)
MSZ EN 13429 : 2002	Csomagolás. Újrafelhasználát. Packaging Reuse (EN 13429:2000)
MSZ EN 13430 : 2002	Csomagolás. Az anyagában újrahasznosítható csomagolással kapcsolatos követelmények. Packaging Requirements for packaging recoverable by material recycling (EN 13430:2000)
MSZ EN 13431 : 2002	Csomagolás. Energetikailag hasznosítható csomagolásokkal kapcsolatos követelmények, beleértve a legkisebb fűtőérték meghatározását. Packaging Requirements for packaging recoverable in the form of energy recovery, including specification of minimum inferior calorific value (EN 13431:2000)
MSZ EN 13432 : 2002	Csomagolás. Komposztálással és biológiai lebomlással hasznosítható csomagolások. Vizsgálati program és a végleges elfogadás értékelési kritériumai. Packaging Requirements for packaging recoverable through composting and biodegradation Test scheme and evaluation criteria for the final acceptance of packaging (EN 13432:2000)
MSZ CR 13695-2 : 2002	Csomagolás. A csomagolásban jelen lévő és a környezetbe kijutó négy nehézfém és egyéb veszélyes anyagok vizsgálatának és ellenőrzésének követelményei. 2. rész: A csomagolásban jelen lévő és a környezetbe kijutó veszélyes anyagok vizsgálatának és ellenőrzésének követelményei. Part 2: Requirements for measuring and verifying the four heavy metals and other dangerous substances present in packaging, and their release into the environment.
MSZ CR 14311 : 2002	Csomagolás. Jelölő és anyagazonosító rendszer. Packaging Marking and material identification system (EN 14311:2000)